

Lectio I. Deklinacje w języku łacińskim. Nominativus & genetivus singularis

deklinacja	I	II	III a	III b	IV	V
zakończenie tematu	-a	-o	-spółgłoska	-i	-u	-e
formy słownikowe	puella, -ae f.	dominus, -i m. puer, pueri m. magister, magistri m. verbum, -i n.	orator, -oris m. lex, legis f. corpus, -oris n.	civis, -is m. navis, -is f. mare, -is n.	fructus, -us m. cornu, -us n.	res, -ei f.
temat	puella-	domino- puero- magistro- verbo-	orator- leg- corpor-	civi- navi- mari-	fructu- cornu-	re-
N. sing. -Ø; -s -Ø; -m	puella	dominu-s puer magister verbu-m	orator lex (=leg-s) corpus	civi-s navi-s mare	fructu-s cornu	re-s
G. sing. -i (-e); -s	puella-e	domin-i puer-i magistr-i verb-i	orator-i-s leg-i-s corpor-i-s	civi-s navi-s mari-s	fructu-s cornu-s	re-i

Końcówki

deklinacja	I	II	III a	III b	IV	V
N. sing.	-Ø	-s, -Ø; -m	-s, -Ø	-s, -Ø	-s; -Ø	-s
G. sing.	-e ([i])	-i	-i-s	-s	-s	-i

Przymiotnik

Dekl.	I – II			III b		
formy słownikowe	bonus, -a, -um miser, -era, -erum pulcher, -chra, -chrum			celeber, -bris, -e fortis, -e felix, -icis		
	m. II	f. I	n. II	m.	f.	n.
N. sing.	bonu-s miser pulcher	bona misera pulchra	bonu-m miseru-m pulchru-m	celeber forti-s felix	celebri-s forti-s felix	celebre forte felix
G. sing.	bon-i miser-i pulchr-i	bona-e misera-e pulchra-e	bon-i miser-i pulchr-i	celebri-s forti-s felici-s	celebri-s forti-s felici-s	celebri-s forti-s felici-s

1. Ubi bene, ibi patria.
2. Ibi semper est victoria, ubi concordia est
3. Pecunia non olet.
4. Littera docet, littera nocet.
5. Historia est vita memoriae, magistra vitae. (Cyceron)
6. Historiae notitia vitae magistra est. (Długosz)
7. Philosophia theologiae ancilla. (scholastyczne określenie filozofii)
8. Gáudia princípium nostrí sunt sáepe dolóris. (Owidiusz) [metrum: heksametr daktyliczny]
9. Invidia gloriae umbra est.
10. Ego sum via et veritas et vita. (słowa Jezusa)
11. Lex retro non agit
12. Vox popŭli vox Dei.
13. Lusus naturae.
14. Est profecto aními medicina philosophia.

15. Fortuna caeca est.
16. Ardua prima via est.
17. Nulla potentia longa est. (Owidiusz)
18. Longa est vita si plena est. (Seneka)
19. Mors certa, hora incerta. (napis na starych zegarach).
20. Lingua popŭli sacra est.
21. Auri sacra fames. (Wergiliusz)
22. Dura lex, sed lex.
23. Errare humanum est.
24. Rationale animal est homo. (Seneka)
25. Est igitur res públca res popŭli. (Cic. *Rep.* 1.39)
26. Honesta res est laeta paupertas. (SEN. *Ep.* 2.6)
27. Res sacra miser. (parafraza słów Seneki; napis na fasadzie gmachu dawnego Towarzystwa Dobroczynności w Warszawie)
28. Non enim vivĕre bonum est, sed bene vivĕre. (Seneka)
29. Antiquitatis et historiae notitia virtutis parens et vitae magistra est. (Ioan. Dług.)
30. Avarus ipse miseriae causa est suae. (Publiliusz Syrus)

31. S.P.Q.R. = Senatus Populusque Romanus
32. Avis rara
33. Corpus delicti
34. Ecce homo
35. Lapsus linguae. Lapsus calami
36. Nihil novi
37. *Curricŭlum vitae* – Przebieg życia

36.
 Omnis mundi creatura
 quasi liber et pictura
 nobis est in speculum, [służy nam jako zwierciadło]
 nostrae vitae, nostrae mortis,
 nostri status, nostrae sortis
 fidele signaculum. (Alanus de Insulis)

37. Omnis caro foenum et omnis gloria eius quasi flos agri. [eius = jego]

38.	Tu intrare me non sinas
infernales officinas,
ubi maeror, ubi metus,
ubi fetor, ubi fletus, (...)
ubi tortor semper caedens,
ubi vermis semper edens,
ubi totum hoc perenne,
quia perpes mors Gehennae. (<i>Hildebertus</i>) | [„Ty nie pozwól, abym gościł
w świecie piekieł i ciemności”]

[caedens = wymierzający ciosy]
[edens = pożerający]
[hoc = to] |
|-----|---|---|

39. Haec est stella maris, vitae via, porta salutis,
regula iustitiae, limes pietatis, origo
virtutis, veniae mater thalamusque pudoris;
hortus conclusus, fons consignatus, oliva
fructificans, cedrus redolens, paradus amoenans. (*Alanus de Insulis*)

[conclusus, -a, -um = zamknięty; consignatus, -a, -um = zapieczętowany; fructificans, -antis = owocodajny; redolens, -entis = pachnący; amoenans, -antis = zachwycający]

$$(\dots)$$

Bibit pauper et aegrotus,
bibit exul et ignotus,
bibit puer, bibit canus,
bibit praesul et decanus,
bibit soror, bibit frater,
bibit anus, bibit mater,
bibit ista, bibit ille,
bibunt centum, bibunt mille. (*Carmina Burana*)